

ПРО ГАРМОНІЙНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО

Є людина в Україні, яка взаємодіє з землею за законами вічного.

Те, що творить Герой України Семен Свиридович Антонєць — це чекає на свою назву. Можливо, цей стиль землетворення доречно назвати гармонійним землеробством. Це поняття містить і біодинаміку, і органічне землеробство, і збереження природи, і повагу до живої землі, і розвиток людини як творця образу Божого.

Назва способу землеробства є відповіддю на запитання “Що насправді робить Антонєць?”

Запитання дуже важливе, бо як “ви човен назвете, так він і попливе”. Але не менш важливим є методологічне запитання “Як те, що творить Антонєць, можна зробити надбанням багатьох?”

Спробуємо відповісти на друге запитання.

Відомо, що Земля і земля — живі організми. Стосунки між людиною і природою встановлені споконвіку. Рівновага не порушувалася в сільському господарстві ще від часів античності. Закони Всесвіту і сьогодні непорушні: технології виробництва якісних і корисних для людини продуктів мають відповідати закономірностям гармонії, а природні ресурси, що використовуються для виробництва, мають не тільки відновлювати, а й поліпшувати свою якість і родючість. Але, що найважливіше — в гармонії зі Всесвітом має творити душа людини. У стані творіння людина робить землеробство ідеальним способом або стилем життя. Вдало сказав про це автор книги “Жива земля” **Володимир Білий**: “Коли врожаю стає більше, роботи менше, а душа співає, — це органічне землеробство” [1, С. 129].

Органічне землеробство в значенні організму (що є цілісним, тобто зціленим і здоровим), сприятливе для розвитку як людини, так і природи, можна назвати гармонійним землеробством. Джерела ідей гармонійності сучасного землеробства знаходимо у філософських ідеях **Рудольфа Штайнера**. В курсі лекцій з сільського господарства, прочитаного ще в 1924 році (люб’язно перевиданому в Львові Федерацією Органічного Руху України), читаємо: “Мало хто знає, що протягом останніх десятиріч у сільському господарстві має місце деградація продуктів, що підтримують життя людини, і деградація ця проходить надзвичайно швидко. В наші дні ... вироджується не тільки моральний розвиток людини, а й все те, що виробляє людина з Землі ... Саме в сільському господарстві виявилось, як це необхідно, видобути з духу ті сили, які сьогодні абсолютно невідомі і значення яких не тільки в тому, щоб дещо покращити у сільському господарстві, але від них залежить, чи зможуть люди взагалі продовжувати своє життя у фізичному сенсі на Землі. Бо людина живе тим, що приносить Земля” [3, С. 16—17]. Ось така постановка завдання.

Антонєць довгі роки розв’язував цю задачу як у сприятливих, так і несприятливих умовах (інколи і самотужки), гартувавши волю і силу. І зараз земля в нього квітує, дихає на повні груди, розвивається і молодіє. При цьому економічні показники виробництва у Антонця також на найвищому рівні, що підтверджується даними досліджень вчених-економістів, які свідчать, що так звана “інтенсифікація” можлива і без використання синтетичних агрохімікатів, генетично модифікованих організмів і глибокого обробітку ґрунту. Майже вдвічі підвищилась ефективність ведення господарства “Агроєкологія” Шишацького району Полтавської області, що очолює **Антонєць Семен Свиридович**, завдяки впровадженню гармонійної, дружньої до природи системи землеробства. За рахунок ґрунтозахисної системи обробітку ґрунту (без жорстокого обертання живої скиби), внесення достатньої кількості органічних добрив (24—26 т на 1 га щорічно), використання сидеральних культур як органічних добрив [2, С. 77—78]. І люди, які працюють на цій землі, відчувають себе у гармонії з природою та внутрішнім світом.

Ольга Коваленко
канд. екон. наук,
ст. наук. співр.
відділу проблем галузевого
і територіального управління
ННЦ “Інститут аграрної
економіки”, м. Київ

Семен Свиридович широко запрошує до себе всіх небайдужих та охочих долучитися до творчого землеробства. Все очевидно, чисельні гості хлібосольного господарства широко вражені результатами господарювання. Але, треба визнати, не завжди дочуваються до глибинних істин гармонійного людського буття і тому не мають мужності наслідувати і застосовувати побачене у своєму житті. Як завжди, від розуміння до практичних дій лежить час коливаний, роздумів, лінощів, штучних перепон, зваблівість швидких грошей і багато іншого, чим людство зараз переймається.

Але людство здогадалося, що спосіб життя у злагоді з природою чи не єдино можливий. На Землі вже понад 30 млн га сільськогосподарських угідь у 120 країнах світу використовується для вирощування органічної продукції, більше мільйона гектарів — для біодинамічної. Новонароджена держава Україна також долучилася до руху IFOAM (International Federation of Organic Agricultural Movements), ідея органічного сільського господарства і сертифікації технологій стрімко поширюється в Україні, розпочали “органічну до природи” діяльність як навчальні заклади, так і підприємства та сертифікаційні органи. Зростає кількість сертифікованих господарств, покращується технологія, поглиблюється бачення майбутнього гармонійного розвитку сільського господарства України.

Але **Антонця** не наздогнати, він всеодно зробив і робить більше і глибше. Його рекорд недосяжний. Він широко хоче поділитися надбаннями з людьми України і людства. Разом із тим, поширення і поглиблення досвіду творчого гармонійного землеробства вимагає підтримки, спочатку методологічної. Як же прискорити процес? Методів, як завжди, декілька:

1. *Економічний* (коли стає вигідно господарювати відповідно до законів гармонії);
2. *Адміністративно-репресивний* (коли по-іншому господарювати не можна на рівні аграрної політики і дотримання законодавчих вимог екологічного сільського господарства);
3. *Освітній* (коли очікується зміна світогляду людини і, відповідно до нового світобачення, ставлення людей до природи, один до одного і до законів найвищого порядку).

Перші два методи передбачають зміну цілей у постановці сучасних завдань: не стільки прибутковий бізнес, скільки підвищення родючості землі та розвиток сільських територій. На третьому, освітньому, шляху слід наголосити на розвитку людини. Саме творча праця на землі змінює стиль мислення, а відтак і світогляд людини. Учні і послідовники **Антонця** вже правильно формулюють: “*Настав час нового господарського мислення, яке базується на гармонійному поєднанні екологічних пріоритетів аграрного вироб-*

С.С. Антонєць (праворуч) зустрічає гостей у підприємстві “Агроєкологія”

ництва з економікою, передбачає повну узгодженість інтенсифікації галузі з законами Природи” [2, С. 76].

Для реалізації в практичному житті цього освітнього шляху варто попросити **Семена Антонця** надати можливість створення на базі його підприємства *Національного науково-навчального Центру розвитку людини і збереження життя на землі*. Може він, як капітан (яким він мріяв стати і став), запросить охочих на свій Ноїв Ковчег гармонійного сільського господарства. Охочими стають ті, хто дослухається до своєї совісті, а її голос змусить шукати світобачення і технологій Антонця. При цьому команда має бути готовою мислити позитивно і креативно та мати мужність протидіяти викликам зваблених пропозицій і хибного “споживчого” світогляду.

На базі такого Центру можна проводити і академічну, і освітню, і практичну роботу. Результати діяльності такого Центру давно очікувані і бажані. По-перше, з’явиться в людині відчуття господаря на землі — відповідальної за все людини, яка відновить і власний імунітет вільної індивідуальності, а разом із ним — імунітет рослин і землі. По-друге, мисляча людина уособить також екологічно чисту й економічно чисту діяльність, що і стане практичною реалізацією концепції сталого розвитку — гармонійним виробництвом чистої продукції землетворцями (останнє слово народжене Антонцем). І по-третє, гармонійний спосіб господарювання може виткати національний малюнок духовної моральності. При цьому буде виконане положення Закону України [4, С. 17] про збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності нації, а відтак і здійсненою давня мрія про духовне відродження України. ■

Література

1. **Білий В.** Земля жива. Бібліотека органічного землеробства. — Вип. 1. — Київ, 2010.
2. **Антонєць А.С., Писаренко В.В., Лук’яненко Т.В., Писаренко Ю.Г.** та ін. Формування ринку екологічно безпечної продукції при органічному землеробстві // Економіка АПК. — 2010. — №12. — С.75—79.

3. **Штайнер Р.** Курс лекцій по сільському господарству // Федерация органического движения Украины. — Львів: ЛА Піраміда, 2009. — 308 с.

4. Про основні засади аграрної політики на період до 2015 р.: Закон України від 18 жовтня 2005 року № 2982-IV [Ел. ресурс].—Режим доступу: zakon.rada.gov.ua, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 1.